

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO : ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA : GODISNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
 K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

KRALJEVO VJENČANJE

Osmoga juna vjenčao se naš kralj s kćeri rumunjskoga kralja. Sa srdačnim svojim željama pribivat će slavi srca svoga vladara i buduće vladarice svi Jevreji naše kraljevine. Ispred njih njihovi će zvanični predstavnici imati prilike, da dadu izražaja njihovoj privrženosti mladome kralju i njegovoj vjerenici. Jevrejski simbol svjetlosti, sedmokraka velika srebrna menora, bit će naš vjenčani dar. U simbol, što ga je rimski cezar ponio iz razorenog Jeruzalima, kao pobjedničku trofeju, što stoji odtad uklesana u slavluku u Rimu, zataknut će se svijeće svečano i njihovo će svjetlo da rasvjetljuje jevrejsku posvetu ljubavi svome vladaru, što je urezana jevrejskim pismenima na stalku podno simbola, riječima i čuvstvima za uzvrat pravde i jednakosti, kojima je u jednome svečanome času dao izražaja Aleksandar Karađorđević. Sedmokraka menora po liku one, koja je stajala u svetištu naroda jevrejskoga, bit će svjedokom triumfa srca i simbol vjernosti naroda, koji, ostajući vjeran sebi, zna čuvati punu mjeru vjere onome, koji mu navješta punu mjeru pravde i jednakosti, a čija ljubav ne će poznavati razlike između građana ni po narodnosti ni po vjeri.

Kralju i kraljici i mi želimo obilje sreće. Neka ih obasjava „ad mea šana“ istom vedrinom kao u času, kad povezaše nerazdružnu vezu svojih srdaca!

„Bar-Giori“

40-tom semestru!

Jedno malo djačko društvanje oživotvorilo je pred dva decenija ideju, da se osnuje u obliku zakonom priznatog društva sabira lište istomišljenika iz zemalja, koje su tek pred četiri godine ujedinjenje u našoj današnjoj domovini.

Nacionalno osvješteni stupili smo u ono vrijeme kao čvrsta falanga u prve redove, da zborom i tvorom poradimo oko razvitka i napretka tada baš najživljega nacionalnoga pokreta.

»Bar-Giora« je bio sjecište samosvjesnih sveučilištaraca, zadojenih najplemenitijim idealima. Ne kadeći nikomu, ne bojeći se nikoga, poštivajući ljude, ali pazeći svoje!

Za buduću domaju židovskoga naroda radio je »Bar-Giora« šireći medju svojim vršnjacima ideju cionizma, pripravljujući mladje za buduću rad.

Od nas starija generacija imala je povoda i prilike, da se ponosi svojim sinovima, videći ih, u živom nastojanju, neustrašive, vedra lica, uzdignute glave, a i sama se time sokolila!

Za kraćko je vrijeme u našim krajevima poput bujice nacionalni pokret zahvalio i staro i mlado. Začelo je zanimanje za sve, što je židovsko i na vidiku su bili novi putevi!

I naši su dobili tedanegda novih ideala, koji su ih ispunjavali, za koje je bilo vrijedno i zaslužno zbaciti uvriježene i zastarjele, nesavremene, nelogične i protuprirodne smjernice!

Omladina se za nama povel, zahvalna za nove pobude, znajući, da će dočekali čas, kad no će da stupi na naše mjesto!

Plodonosan je rad »Bar-Giore« i stariji sa zadovoljstvom prate daljnji rad u uvjerenju, da će se mladji povesti za predjima i nastojati, da nadmaše primjere!

»Bar-Giora« neka bude i nadalje toplo i familijarno gnijezdo, škola mladih, u kojoj se gaji narodni duh!

Sadašnjost Vas stavlja pred nove, velike zadatke. Nastojte, da ih savladate požrtvovnošću, samosvjesni i spremni poput naših slavni Makabejaca!

Težak je posao i trnovit put, ali narodna stvar je sveta i vrijedna, da joj služite, a u toj službi neka Vas vodi: »Poštuj ljude, a svojim se diči«.

U tom Vas duhu srdačno pozdravljamo: Viva!, floreat!, crescat »Bar-Giora«!

Zagreb, mjeseca juna 1922.

Lederer.

Balfour o palestinskom mandatu

Kao što smo već javili, držao je lord Balfour na sjednici vijeća Lige Naroda velik govor o britskom palestinskom mandatu u kome je dokazao, da interesi Palesline traže što bržu ratifikaciju mandata. Donašamo danas doslovni tekst ovoga govora:

Nadao sam se, da će biti moguće lokom debata sadašnjega zasjedanja, poduzeti korak, koji će vijeće približiti riješenju mandatskih pitanja na prednjem Orijentu. Priznajem, da sam bio iznenadjen, kad sam ustanovio, da se taj novi korak ne će moći učiniti. Valja li ovo moje iznenadjenje tumačiti kao posljedicu brige, da je možda ugrožena opća politika, koju su prihvatili aliirane i asociirane sile i koju podupire Liga Naroda? Ili političe li moja briga odatle, da će se odgoditi juristično riješenje pitanja? Bez sumnje ne može se to pitanje riješiti, dok nije ratificiran ugovor od Sevresa, no ne smije se kraj toga zaboraviti, da ta stvar ima jednu čistu tehničku stranu, i da ugovor od Sevresa nije ni u kakovoj vezi s mandatskom politikom na srednjem Istoku ili drugdje. Gledom na izvjesne točke ugovora od Sevresa diskuti-

rana su bez sumnje već mnoga važna pitanja po interesovanim vlastima, kao što se još diskutira o nekim drugim; no sve, što je u vezi s temeljnom politikom aliiranih i asociiranih vlasti, ne samo da nije ugroženo, već se o tom nije ni diskutovalo. Ako sad kažem, da ni jedna rezolucija vijeća u ovom času ne će unaprediti pravno riješenje problema, tad mislim time sasvim druge motive, jer je opća politika aliiranih i asociiranih sila lačno odredjena i nema sumnje, da se ne će promjeniti zaključci sila, kao što se toga boje neki ljudi, a drugi se tome nadaju.

Moje iznenadjenje bazira na posmatranju čisto administrativnog karaktera. Mandatsko pitanje za Paleslinu je u istinu delikatno pitanje, ono spada onim pitanjima, kod kojih su od najveće važnosti novčana sredstva, jer se Paleslina samo po njima može ekonomski da razvije i da dodje na onaj stepen, da će biti u stanju primiti pučansvo, koje brojem daleko nadilazi njezino sadanje pučansvo. Da se zemlja razvije treba novaca, a svi, koji znadu, kako je teško namaknuti velike svote, moći će posvjedočiti, da je sve, što izgleda, da će zategnuti konačno riješenje, podesno, da zastraši eventualne zajmдавce.

Pri posmatranju naročilog položaja Velike Britanije valja se sjetiti, da svaki novi korak konačnom riješenju toga pitanja znači za Englesku dobitak, a svako odloženje smetnju.

Javno mnijenje nije badava iznenadjeno, jer ovo iznenadjenje vrlo je naravno. Iako je položaj vrlo težak, to ipak nije tako lahko, da se shvati sva njegova težina. Piše se, da li je ovo odloženje posljedica neodlučnosti aliiranih i asociiranih vlasti ili neodlučnost vijeća ili mandatarne vlasti. Velika je zabluda, vjerovali u to, no ta je zabluda naravna. Nastojat ću stoga, da je odstranim time, što ću razložiti poteškoće pitanja.

Već sam upozorio na činjenicu, da još nije došlo do konačnog uredjenja, jer su s problemom mandata skopčana i druga pitanja, kojima se bave vlasti, koje su potpisali ugovor od Sevresa. Ali opehujem gledom na opće smjernice politike ovih država nije se ništa promijenilo.

Ima jošte jedna tačka, kojoj bih htio da posvetim nekoliko riječi. Cijeli svijet se nadao, da će Sjedinjene Države ratificirati ugovor od Versaillesa i preuzeti jedan dio odgovornosti i zadaća, koje su zapale aliirane sile. Sjedinjene Države nisu ratificirale Versailleski ugovor. Pored toga držale su, da taj propust ni za koju ne umanjuje njihova prava i dužnosti, koje one kao aliirana država imaju na onim teritorijama, koje su zajedničkom pobjedom iza rata došli na raspolaganje aliiranim i asociiranim vlastima. Amerika htjela je dakle da kaže svoju riječ u pitanju mandata isto tako, kao da bi bila član Lige Naroda i zapremila mjesto, koje joj je rezervirano na tom stolu i koje će, nadamo se, i zauzeti.

Između Sjedinjenih Država i Velike Britanije vodile su se u najsrdčajnijem tonu pregovori radi mandata. Došli smo do potpunog sporazuma, i američki senat potpunoma je potvrdio politiku, koju su prihvatili aliirane sile gledom na Palestinu.

I ako je sve to principijelno prihvaćeno, moraju se u ugovoru ustanoviti odgovarajući zaključci. Engleska je istom neposredno prije zasjedanja vijeća Lige Naroda doznala za principijelno odobrenje Sjedinjenih Država. Sporazum došao je prekasno, a da bi još omogućio zastupniku Velike Britanije, da o tom izvjesti svoje drugove u vijeću. I zato nije to pitanje došlo na dnevni red, i stoga sam na početku sesije morao predložiti, da se to pitanje stavi na dnevni red.

No pored svega što je vijeće uvidjelo, da se zapravo ništa ne može prigovoriti ovome predlogu, bilo je — ili barem jedan dio vijeća — nazora, da nije dosta rano obavješteno i da neki zastupnici nisu u stanju, da informiraju svoje vlade. Osim toga nastalo je pitanje, da li će biti prilike, da se vijeće bavi posebno sa svakim mandatom. Uslijed svega toga, traženo je odloženje. Engleska vlada nije htjela da požuruje riješenje pritiskom, iako svako odloženje stvara neugodnosti administrativnoga karaktera.

Još jednom: Sadašnji teški položaj nema nikakve veze s općim pitanjima, kojima se bavi javno mišljenje. U ostalom ta se javnost često vara o granicama i o biću moći Lige Naroda i vijeća Lige Naroda u pitanju mandata. Mandati nisu stvoreni po Ligi Naroda, nisu po njoj redigovani i ne mogu se promijeniti po vijeću. Uloga Lige Naroda je isključivo ta, da vidi, da li su odredbe mandata u skladu sa zaključcima aliiranih sila i da li je primjena mandata u skladu s principima mandata.

Mandat je zapravo ograničenje, koje su sebi radi opće dobrobiti čovječanstva postavili pobjednici, a uloga je Lige Naroda tek ta, da pomogne aliiranim silama kod primjene zasnovanih sredstava. Iz toga se jasno vidi, da se varaju oni, koji se boje, isto tako kao oni, što se nadaju, da će se promijeniti odredbe izjave poznate pod imenom Balfour deklaracija. Bez sumnje zahvalio je neki osjećaj straha javno mišljenje. Postajala je bojazan, da će se utjecati na regijozni svijet. To me nadasve iznenadjuje. Kako se može vjerovati, da će se

ugrozili vjerski interesi, jer moć prelazi sa moslimske sile na hrišćansku, pogotovo onda kad je Velika Britanija ta hrišćanska sila? Mogu s ponosom reći, da nijedna vlast nije bila tolerantnija prema zastupnicima raznih religija, da nije nijedna država bolje znala, da očuva svima jednaka prava i da izbjege, da ikako vrijedja zastupnike raznih javnih mišljenja. Velika Britanija ima mnogo iskustva u raznim pitanjima. Cijeli svijet će priznati, da je već dokazala, da postupa jednako i veledušno sa zastupnicima raznih vjera. Velika Britanija je protestantska država, no držim, da mogu punim pravom reći, da ni u kojoj zemlji ne žive slobodnije protestanti i katolici no u Velikoj Britaniji.

Pod tim okolnostima sva je bojazan glede zaštite svetih mjesta bez temelja, jer ova zaštita sad prelazi od muslimanske na hrišćansku državu. Nemoguće je, da se nešto učini, što ne bi javno mnijenje moglo jasno da spozna.

Schocken o Palestini

»Haarec« objelodanjuje interviue sa Salmanom Schocken jun. ravnateljem Židovskog Narodnog Fonda i članom Cijonističkog financijskog i gospodarskog vijeća. Schocken pošao je prije nekoliko mjeseci u Palestinu, da prouči zemlju i da pripravi preseljenje Ž. N. F. u Erec Jisrael. Iz spomenutoga interviueva uglednog trgovca, koji i u njemačkom gospodarskom svijetu zauzima odlično mjesto, donosimo slijedeće izjave:

(Ziko) »Došao sam prvi put u Palestinu i sad, iza dva mjeseca, vidim, da su gospodarske mogućnosti u Palestini znatno nadmašile moja iščekivanja. Za moga boravka sreo sam ljude, koji su izvanredno sposobni za kolonizacijsko djelo. Što se tiče trgovine, to sam ustanovio, da se iza primirja na normalan način razvijala. I u tome pogledu su moje predodžbe daleko premašene. U Palestini ima danas mjesta mladim ljudima, koji su stekli trgovačko-ekonomsko znanje te su pripravnici, da se iz malih početaka povoljno razvijaju. Radi se o tome, da se mladi ljudi, koji ispunjavaju ove preduvjete, ponajprije prilagode prilikama u zemlji, da malo po malo osnuju radnje. Uvjeren sam, da ovakvim elementima pripada ekonomska budućnost zemlje. Mali začeci u Jafi, Hajfi i Jeruzalimu doskora će se razviti u razne jake trgovačke centre i svojom sveukupnosti stvoriti gospodar. središte unutar starih granica Sirije. Ja sam odlučio, da iza mog povratka u Njemačku poradim oko useljivanja gospodarskih halucim. Provedenje ovoga plana prirodno iziskuje naučavanje u raznim obrtima i industrijama.

Stanje palestinske industrije jednako je onome trgovine. Industrijski pokušaji, na koje sam ondje naišao, čine dobar utisak i mogu samo da kažem, da je i ovdje poželjno, te bi u zemlju došli ljudi, koji imajući dovoljne stručne spremne, žele da se vlastitom snagom razvijaju. Halucim, na koje kod toga mislim, bit će takodjer sposobni da nastave ili začnu kooperativni način rada po ekonomskim pravilima, i to u pogledu produkcije, kao što i u pogledu potrošnje. Naročito vrijednim čini mi se već poduzeti pokušaj radničkih organizacija za preduzeća razne vrsti. Premda ne mogu da stvorim već konačni sud o pojedinim fazama ovoga pokušaja, ipak sam već danas uvjeren, da će uspjeh

biti veoma velik razvitak, jer ova metoda pruža radnicima izobrazbene mogućnosti i upoznavanje ekonomskih metoda. Otale nastat će velika korist i za kolonizaciju, kod koje se, kako je poznato, ne zapažaju tako brzo poslovni uspjesi, a zato jamče požrtvovnost i ozbiljnost naših radnika u svim njihovim nastojanjima.

Stanje poljoprivredne uprave ispitaosam u vezi sa radom Židovskog Narodnog Fonda. I ako se o tim stvarima može da sudi tek onda, ako se promotre u stanovitim razmacima vremena, to su mi ipak židovski naselci, koji se pričinjavu oazama, pokazali, što je židovski rad već stvorio, i što još može da stvori. Naročito su mi se svidjele nove radničke kvucot kod njihovog prvog rada, što ga obavljaju pod osobito teškim uvjetima, ali veoma radosno. Naša nastojanja bit će sad na to uperena, da se gospodarstvenost pojedinih pogona tako racionalno udesi, da se produktivnost svake kvuce, a s time i stanje njezinih članova pridigne. Ova pregnuća vodit će u svojim konsekvencijama k jačanju kupovne snage egipatskog iunta i k pojeftinjenju života. A bude li novac u zemlji opet stekao svoju staru kupovnu snagu, moći će se konkurirati i sa inostranstvom. Useljivanje novih, izobraženih radničkih elemenata povoljno će uplivisati na upravu u svim njezinim granama i jačati osnovke obnovnog djela. Izobraženi radnici, kojih još nedostaje na mnogim radnim područjima, moraju prirodno u galutu biti u pripravi. Naša omladina mora kod useljivanja biti tako opremljena, da u Erec Jisraelu izmogne odmah preduzeti plodonosni rad. Za mog boravka bavio sam se najviše sa stanjem radnika Narodnog Fonda i položio naročitu vrijednost na proučavanje našeg novog zemljišnog posjeda u Erec Jisraelu. Vrijednost ove zemlje pada svakomu jasno u oči. Nadamo se, da će nam uspjeti, da poljoprivredne radne metode povoljno razvijemo, a da kraj toga ne ćemo naići na velike pekunijske zaprieke. Veliku radost priredila mi je obljubljenost Ž. N. F-a u Erec Jisraelu, jer me ispunja nadom, da će skorašnje preseljenje uprave Ž. N. F-a u Palestinu biti početak nove jedne ere. Za proučavanje radova u dolini Jesreel došlo mi do svijesti, od kolike je važnosti materijalno jačanje svijetu narodnih institucija.

U svim zemljama bile su poratne godine godine gospodarske nesredjenosti; sad mora nastojanje ići za tim, da se postigne ravnotežje zdravoga gospodarstva. Palestina nalazi se sada na prvom stepenu razvitka iza rata. U posljednim smo godinama prikupili mnogo iskustava, koja će nam biti kod izgradnje od koristi. Svagdje u zemlji vidim nastojanje jačanja židovskoga rada i pospješivanje obnove. Uvjeren sam, da će židovski rad u Erec Jisraelu, koji se oslanja na jaki osjećaj, malo po malo svladati sve zapreke. Tijekom dviju mjeseci, što sam ih ovdje proboravio, prikazala mi se zemlja u svojoj ljepoti sve više i više, i ako sad ostavljam Palestinu, nadam se stalno, da će moj rad i moj život od sada biti još uže skopčani sa obnovom Erec Jisraela.

Amerikanski predsjednici i cionizam

Kako je poznato izrazio je nedavno sjevero-amerikanski predsjednik Harding u dopisu, što ga je upravo na cionističku organizaciju sjeverne Amerike, svoje simpatije sa nastojanjima židovskog naroda za uspostavu njegove stare domaje. U memorandumu na senatora Lodge-a dao je tajnik židovskog kongresa Bernhard Richards kratak historijski pregled o stajalištu američkih predsjednika prema nacionalnim nastojanjima židovskog naroda od početka devetnaestog vijeka. Već u prvoj polovici devetnaestog vijeka znatno je podupirao američki predsjednik Adams nastojanja Židova za uspostavu njihove države u dopisu, što ga je upravo na preteču židovske državne misli Mordehaj Immanu el Noaha.

Immanuel Noah kupio je god. 1825. u blizini New-Yorka otok New-Island za svotu od više tisuća dolara, koju mu je neki prijatelj krišćanin stavio na raspolaganje, da tamo osnuje malu židovsku državu. Istodobno upravio je Noah poziv na vaskoliko židovstvo svijeta, u kojem mu nalaže, da ga potpomogne u osnivanju židovske države u Americi. Naredio je svim židovskim općinama, da uberu porez u visini triju šekalim, e da se financijski podupre po njemu osnovana država u New-Islandu, kojoj je nadjenuto prema bibliji ime Ararat. Nadalje izdao je nalog na sve rabine, da sastave točne listine Židova u hramovima, te da one Židove, koji nemaju u svojim zemljama mogućnosti egzistencije, odašalju u Ararat. U pozivu stavio je Noah, kao poglavar po njemu osnovane židovske države više, duboko u židovsku tradiciju zasjecajuće odredbe, kao na primjer na polju ženidbenog zakonodavstva. Ovi su pozivi odaslani na sve židovske općine, pa i na najudaljenije u istočnoj Rusiji. U ono vrijeme prešla je židovska štampa sa šušnjom preko tog poziva, jedino je organ maskilin u Beču »Bikurej Hajtim« iznio Noahov poziv u židovskom prevodu, ali sa ironičkom primjetbom. Noahov poziv nije učinio na ondašnje židovstvo skoro nikakov utisak, naprotiv tadani nadržabin u Parizu de Cologna objelodanio je u »Journal de Debats« izjavu, u kojoj je označio Noahov poziv nepatriotskim i bogohuljenjem. Sličnu izjavu objelodanio je također i londonski nadržabin Herschel. Ne obazirući se na to stupao je Noah na osnutak svoje židovske države, a mjeseca septembra 1826. održano je svečano polaganje temeljnog kamena u glavnom gradu Ararata u Buffalu. U prisustvu mnogobrojnih dostojanstvenika američke države i pod asistencijom vojničkog odjeljenja pojavio se Noah u hramu buffalskom odjeven u crvenu mantiju, pomoli se i preduze polaganje temeljnog kamena. Kamen sa natpisom »Čuj Jisraelu, naš Bog je jedan jedini!« leži još i danas u židovskom muzeju u New-Yorku.

Ali njegov pokušaj skršio se nakon kratkog vremena, a Noah nestao je na više godina sa pozornice. Tek godine 1844. držao je u dvorani Tabernakla u New-Yorku dva velika metinga, na koje je pozvao hrišćanske amerikance. Ovdje je izrekao u dva predavanja temeljne principe njegove misli o židovskoj državi. Noah zastupao je stajalište, da se Židovi moraju dati na ponovnu uspostavu svoje države u Palestini te drži ondašnje vladajuće prilike na Orijentu povoljnima za provedenje uspostave židovske države. Dakle dok se Noah 1825. zalagao za osnutak

židovske države u Americi, god. 1844. već je osvjedočeni palestinac. Ipak drži osnivanje židovske države bez pripomoći hrišćanskih amerikanaca nemogućim, i on u oba ova predavanja zahtjeva od hrišćanskih amerikanaca, da potpomognu ostvarenje ove države. Oba su predavanja izišla u obliku knjige nekoliko mjeseci kasnije pod naslovom: »Discours on the Restauration of the Jews«, koji sačinjavaju danas bibliografsku rijetkost. U stvari obnove židovske države u Palestini stajao je Noah u ono vrijeme u uskom dopisivanju sa svojim drugom iz mladosti, ondašnjim državnim predsjednikom Adamsom. U odgovoru na jedan dopis izjavio je Adams svoju simpatiju za židovsku državnu misao.

Kasniji predsjednik sjeverne Amerike, koji se postavio simpatično naprama obnovi židovske države u Palestini bio je William Harrison. Neki hrišćanski učenjak William Blackstone upravo je spomenuo, potpisan od stotina istaknutih amerikanaca na državni departement, u kojem se zahtjeva pripomoć Amerike pri obnovi židovske domaje u Palestini. Predsjednik Harrison izjavio se u nekom pismu sporazumnim sa ovim nastojanjima, te je obećao svoju potporu.

Godine 1917. upravio je Theodor Roosevelt na ondašnjeg tajnika američke cionističke organizacije de Haas-a podulji dopis, u kojem daje izražaja svojim simpatijama za cionistička nastojanja. I predsjednik Wilson objelodanio je — u dopisu upravljenom mjeseca augusta na Stephana Wise, kratko pred završetkom rata — svoje odobrenje naprama cionizmu. 6. juna 1921. upravio je sadašnji predsjednik Harding prigodom boravka Weitzmanna u Americi na Aleksandra Wolfa podulji dopis, u kojem se izjavljuje sporazumnim sa nastojanjima Židova za obnovu narodne domaje.

(Iz »Wiener Morgenzeitung«).

Iz židovskog svijeta

Saziv židovske zemaljske konferencije u Rumunjskoj. Na pred nekoliko dana održanoj sjednici zemaljskog saveza rumunjskih Židova zaključeno je, da se sa zove zemaljska konferencija svih židovskih stranaka i smjerova u svrhu stvaranja jedinstvene političke organizacije za Židove stare Rumunjske i priključenih pokrajina. Za pripremu ove organizacije izabrana je miješana komisija, koja se sastoji iz članova židovskog zemaljskog udruženja i narodnog udruženja Židova Sedmogradske.

Židovska anketa kod ministra za bogoštovlje. Anketi za uredjenje pitanja židovske općine, sazvanoj po rumunjskom ministru za bogoštovlje Banu, prisustvovalo je 80 zastupnika židovskih bogoštovnih općina kao i političara i stručnjaka. Nakon saslušanja mnijenja različitih grupa i vladinih zastupnika odlučeno je izradba jedinstvenih pravila. Ministar za bogoštovlje obvezao se, da će nakon dogotovljenja podvrći pravila sporazumnom vijećanju uz pomoć židovskih eksperta. Nakon toga imat će se pravila predati rumunjskoj komori na odobrenje. Na primjedbe sa ortodoksne strane protiv jedinstvenih pravila za svekolike židovske općine i ritualije izjavio je ministar, da će pravila bez oštećenja svog jedinstvenog karaktera uvažiti pojedine posebne želje ortodoksa.

Židovska autonomija u Litavskoj. Iz Kovna javljaju: Jedan od najvidjenijih

rabina Litavske, A. E. Friedmann, objelodanjuje u »Jüdische Stimme« izjavu, kojom ustaje protiv odbijanja jezičnog paragrafa u narodnoj autonomiji po Sejmu. Rabin Friedmann ustanovljuje, da bez osiguranja jezičnih prava i bez stvaranja židovskog ministarstva nema židovska narodna autonomija nikažkove vrijednosti. Jezična prava i židovsko ministarstvo sačinjavaju glavne podloge narodne autonomije, te samo oni mogu potpuno zadovoljiti Židove Litavske i dovršiti djelo ujedinjenja sa litavskim narodom za dobro države. Stajalište rabina Friedmanna, koji uživa u Litavskoj naročiti autoritet, pokazuje, da i ortodoksija podupire zahtjeve za narodnom autonomijom.

Pogromi protiv Židova u sovjetskoj Rusiji. Naše nedavne vijesti o postojanju tajnog udruženja u Ukrajini, kome je jedina svrha da masakrira Židove, potvrđuje se sada po izvjestitelju »Morning Post«-a, o kojima sovjetska statistika tvrdi, da je broj pogroma pod boljševičkim režimom daleko premašio one u carističkoj Rusiji. Sovjetska štampa žali novi val židovskih pogroma, koji se slijeva u Rusiju, a naročito u Ukrajinu. Prema poluzvaničnom boljševičkom dnevniku »Nakamune« održani su veliki protužidovski izgređi u gradovima Białazerkiev, Vinice i Uman. Svekoliko židovsko pučanstvo ovih i drugih gradova je masakrirano skupa sa djecom. Izgleda, da su pogromi organizirani po nekom tajnom društvu, koje pod lozinkom »Smrt svim Židovima, spasite Rusiju i kršćanstvo«, izvadja ove masakre. Naslućuje se, da se glavni stanovni ovog tajnog društva nalaze u gubernijama Černigov, Kijev i Podolij.

Gömbös prijeti Židovima. U razgovoru s nekim novinarom izjavio se je diktator izbora Gömbös o prvom dijelu izbora, te si je dozvolio šalu, da tvrdi, da je izborni teror sa strane opozicije bio nečuvan. Velikom srdžbom ustanovljuje napredovanje socijalne demokracije, te predbacuje građanskim krugovima, da su ovo napredovanje pospješili svojim podupiranjem. Zatim je izjavio ovo: »Moram ipak ustanoviti, da ni Židovi nijesu povukli odgovarajuću nauku iz revolucije. Uspjesi dosadanih izbora, mislim, dokazuju dovoljno, da je velika većina mađarskog naroda za sadašnji poredak i politiku. Ne shvaćam dakle, zašto trijezno misleće židovstvo stoji protiv ovog smjera u opoziciji, kad se više ne može srušiti. Gömbös očekuje, da će se Židovi kod ovih izbora — drugi dio — povoditi nazorima, koji će biti za njih korisniji. Prema dosadanim vijestima iz Budimpešte i većih gradova bit će, da se Gömbösova nada ne će ispuniti.

Iz cionističkog svijeta

SIR ALFRED MOND I HERBERT SAMUEL O ŽIDOVSKOM DJELU U PALESTINI.

Cionistička federacija u Engleskoj priredila je u počast vrhovnog komesara Palestine i njegove supruge svečan doček u hotel »Royal Palais«, kome je predsjedao dr. Weizmann. Ministar za kolonije Winston Churchill i vrhovni rabin dr. Herzl ispričali su svoje izbjavanje. Churchill izrazio je u svome dopisu nadu, da će posjet sir Herberta Samuela doprinjeti sporazumu u nekim još neriješenim palestinskim pitanjima.

Britski ministar zdravstva sir Alfred Mond pozdravio je goste te medju inim u

svome pozdravu rekao: »Jesmo li potišteni? Ne! Cijoniste nisu ni u kojem pogledu potišteni i vide s veseljem, da ni sir Herbert Samuel nije potišten. U Palestini su postignuti veliki uspjesi i možemo vrhovnom komesaru da čestitamo vanrednom uspjehu u preuzetoj i provedenoj teškoj zadaći. Bez obzira na to, što novine pišu o Palestini, bila je ta zemlja najmirnija tačka na svjetskoj karti u ovo doba. Ako Židovi u Palestini ništa ne rade, napada ih novinstvo radi nerada. Ako pak rade u zemlji, tad ih novine objedjuju da stvaraju monopole. Palestina je zemlja sa 700.000 duša, a mogla bi da prehranjuje 5—6 milijuna. Zemlja ne može drugačije da napreduje, no uvedenjem novih radnih sila.«

Sir Herbert Samuel odgovorio je na pozdrave, te je medju inim ovo rekao: Smatra se sretnim i privilegovanim, da može pomoći kod obnove Palestine. Cijelo dosadašnje djelo izvedeno je bez ikakvog doprinosa engleskog ministarstva financije. Civilna uprava Palestine plaća sve iz vlastitoga, pošlo su izdaci za uzdržavanje garnizona u zadnjoj godini sniženi na polovicu, te se pozudano nada, da će biti moguće u slijedećoj i narednoj godini znatno sniziti broj vojske. Lako je kugle biljarda baciti u rupu, no svaki ne može tkati sukno. Sir Herbert Samuel govorio je zatim o podupiranju palestinskog mandata u americkom senatu i rekao, da opetovano odloženje ratifikacije palestinskog mandata priječi razvoj Palestine. Ovo odloženje onemogućuje sklapanje zajmova, koje je bezuvjetno nužno za razvoj zemlje. Čim ćemo dobiti mandat i čim ćemo moći dati signal »punom parom naprijed«, tad će se istom pokazali novi napreci, koji su postignuti zadnjih dviju godina. Vrhovni komesar izražuje zatim veliko priznanje cijonističkoj organizaciji za njezin rad, koji je vršila kraj poteškoća, koje su mnogo veće no one administracije Palestine, a da se kraj toga cijonistička organizacija morala brinuti za useljenike. Pod sadašnjim uvjetima u zemlji neizbježno je, da u zemlji ima izvjesni broj nezaposlenih. Palestinska uprava do sad nije ni jednog pijastera dala za uzdržavanje ma i samo jednog imigranta. Broj useljenika (oko 25.000 od britske okupacije) nije bio velik. Useljenici su u glavnome dobar tip, a on može da posvjedoči, da je to najbolji tip, koji jedna zemlja može da saželi. To su sami mladi ljudi i žene, ambiciozni i radnici, od kojih mnogi imaju vanrednu naobrazbu i sveučilišne studije. I ako su njihovi nazori orijentirani prema lijevo, mogu se tek nekolicina označiti kao boljševici. Za vrijeme izgreda u Palestini poduzete su osobito pomne pretrage da bi se našli oni, koji su sumnjivi radi boljševizma. U svemu nadjeno je 15 takih ljudi, koji su deportirani, a od tad ništa se ne čuje o kakvoj boljševičkoj agitaciji u Palestini. Cijonistička organizacija zaslužuje, da joj se čestita njezinom djelu, tim više, što je sva istočna Evropa odsječena od mogućnosti financijalne pomoći za obnovu Palestine. Nije istina, da je ovo cijelo djelo, koje je provedeno po administraciji Palestine i cijonističkoj organizaciji, na štetu arapskog pučanstva Palestine. Ne na štetu toga pučanstva, već u njegovom interesu sve je uradjeno. Prava slava britskoga naroda nisu njegova osvajanja, već njegove usluge za pučanstvo istoka. Nije želja Židova da potisnu ili degradiraju Arape, već da rade za napredak i da omoguće bolje stanje stvari. Zar bi Palestina bila bogatija, kad ondje uopće ne bi bilo Židova? Ne! Razvoj daleko bi zastao. Rad u Palestini nije na štetu ostalog

pučanstva. U tom duhu radi administracija Palestine. Neka Židovi ne gaje prevelika očekivanja o onome, što će se moći provesti u ovoj ili u narednoj godini. Isto tako neka Arapi nemaju prenapetih bojazni za budućnost. Uvjeran je, da će obnova Palestine donijeti velikih stvari za budućnost, bilo u umjnosti, filozofiji, religiji i u socijalnom životu. Možda u svemu tome. Svakako doći će opet velika i spasonosna vijest iz Palestine.

Vatikan i palestinski mandat. Kako se čuje, uručio je Vatikan Savezu Naroda oficijelni protest protivu nekih odredaba palestinskog mandata.

O tom nam pišu iz Rima:

Kako je već javljeno, uputio se rimokatolički patrijarha iz Jeruzalima, monsignore Barlassina po nalogu Vatikana u London, kako bi poveo sa engleskom vladom pregovore u pogledu palestinske stvari. Napadno je, što je Vatikan izabrao za ovaku misiju ratobornog svećenika, koji ne samo da je protiv židovskog rada u Palestini, nego i protiv tamnošnje engleske uprave digao tendenciozne i vrijedajuće podvale. Ove su podvale uostalom u engleskoj donjoj kući po državnom podtajniku za kolonije označene kao »posve krive i neosnovane«. O misiji Barlassine piše dobro upućeni katolički »Temps«: U zvaničnim vaticanjskim krugovima opaža se stroga šutnja glede misije, koju je Sveta Stolica povjerala latinskom patrijarhi iz Jeruzalima, monsignoru Barlassina. Ovaj je nakon mnogobrojnih i dugih pregovora sa Vatikanom o cijonističkom palestinskom problemu otputovao u London, odakle će se povratiti u Rim, da obavijesti papu o rezultatu pregovora sa članovima vlade. Kako se uvjerava, zaključena je misija Barlassine nakon zahtjeva lord Balfoura u Vijeću naroda, da se ubrza diskusija o engleskom mandatarnom projektu uslijed postignutog sporazuma između Engleske i Washingtona i izluči od zajedničkog problema glede ostalih mandata. Isti list dodaje: »Misija monsignora Barlassine dokazuje, da su brige Svete Stolice, koje su se pokazale već u govoru Benedikta XIV. pod pontifikatom Pia XI. također i uslijed zadnjih izjava profesora Hajima Weitzmanna porasle.«

Ova zadnja primjedba katoličkoga lista je tim neshvatljivija, što je Weizmann izjavio, da se Vatikan nema bojati ni pred židovskom državom, a kamo li pred privilegijama. Izričito je označio svojim programom religioznu i gradjansku slobodu za sve razrede pučanstva u slobodnoj Palestini, gdje može svako da štiti svoje postignuto mjesto. To je nazor, kojim se, kako je izgledalo, zadovoljio i kardinal, državni tajnik. Nenadanim uplitanjem Barlassine, koji je po viještima rimskih listova pozvan u Rim uslijed uzbuđenja u Vatikanu radi cijonističkog pitanja, izgleda, da je intransigentni smjer u Vatikanu pobjedio. O sadržaju konkretnih zahtjeva, koje je crkva postavila Engleskoj, ne spominje ništa, ali bit će, da se ovdje radi o izvjesnim privilegijama za rimokatoličke organizacije, koje osjećaju uvodjenje jednakih prava za sve vjerske zajednice, kako to dolazi do izražaja u vjerskim sudovima, kao oštećivanje rimske crkve. Valja sačekati, na kakav će prijem naići monsignore Barlassina u Londonu.

Iz Palestine

Djelovanje Vaad Leumi-a. Vaad Leumi (Židovsko narodno vijeće) razvio je u zadnje vrijeme vrlo agilno i plodonosno djelovanje; on počinje igrati ulogu u židovskom životu, za koju je zapravo i pozvan: biti čuvarom općih narodnih interesa naprama interesima zasebnih grupa.

Tako je nedavno uredovao u preporima za najamnicu, koji su izbili medju radnicima i poslodavcima u Jafi (tvornica silikata itd.). Za sad doveo je do provizornog uredjenja ovog spora, te namjerava, da to djelo vrši principijelno i trajno. Zastupnici Vaad Leumi, David Yellin i Ben Cvi u društvu gospodina Černovica proputovaše u zadnje vrijeme niz kolonija, u kojima su održani pregovori sa njihovim vijećima ili inim reprezentantima različitih slojeva pučanstva. Zastupnici Vaad Leumi pozvaše se na znamenovanje židovskog rada za djelo obnove, što su i kolonisti priznali. Posvuda je priznata potreba židovskog rada, a na prijedlog Černovica složiše se u Petah Tikvi u tome, da vlastita komisija, sastojeća se iz tri zastupnika mjesnog vijeća i tri radničke organizacije te iz predstavnika Vaad Leumi ima da nadje modus, kako bi židovski radnici mogli dobiti zaposlenje kod židovskih kolonista, pri čemu bi oba dijela morala pridonositi žrtve u interesu narodne stvari. Tako je pretresano i pitanje opskrbe židovske siročadi Ukrajine i Rusije kod kolonista. U radničkom naseljenju Kirjat Anavim izjaviše naseljenici sami, da žele primati siročad kao djecu kvice u koloniju te ih odgajati na vlastiti račun. Na konferenciji Vaad Leumi sa zastupnicima Tel-Aviva pretresan je problem, kako se ima obrazovati odnošaj između židovskog gradskog vijeća Jafe i vlastite općine Tel-Aviv, da li naime uz posve židovski grad Tel-Aviv ima još postojati vlastito gradsko vijeće u Jafi. Pitanje nije još potpuno riješeno.

(»Morgenzeitung«.)

Vlasnici »Morning Post« u židovskim kolonijama. »Morning Post«, najpripravnija trublja za arapsku delegaciju u Londonu, hoće da se uvjeri o stanju Palestine iz vlastitog naziranja. Lord Apsley, izdavač lista, posjetio je u tu svrhu u pratnji dra. Edera radničko naseljenje »Kirjat Anavim«. Odavle se uputiše u Ben Šemen, gdje se, kako je poznato, nalazi židovska pokusna stanica, a zatim Rišon le Cijon. Nakon govora koloniste Majerovica, koji je naglasio, da će lord Apsley sad biti u stanju, da daje svojem listu točan izvještaj o djelovanju cijonizma, odgovorio mu je lord, da njegov organ nije antisemitski. On razlikuje cijoniste od radikalnih cijonista te da je posvuda promatrao dobar rad, koji je izvršen. Nemoguće je, reče, činiti opozicije protiv židovskog useljivanja i protiv njihovog uzajamnog rada sa Arapima na obnovi zemlje. Izjave lord Apsleya ponovni su dokaz, da je jedino uspješno oružje protiv svih vrsti neprijateljstva pozitivni židovski obnovni rad.

Gospodarski položaj Palestine. Prema izvještajima trgovačkog departementa palestinske vlade varirale su cijene za živežne namirnice i goriva u proljetnim mjesecima. To vrijedi naročito za Jeruzalim, gdje su sad cijene za 10% veće nego u februaru. U trgovini na malo znatno je oživio posao uslijed

znalnog prometa stranaca. Palestinski eksport povećao se u mjesecu martu u Hajfi i Jafi, a naročito se tražilo naranča i mandula. Najveće cijene postigle su palestinske naranče u Liverpoolu. Amsterdam primio je prvu pošiljku naranča od 9000 sanduka. U mjesecu martu odaslano je ukupno 600 hiljada sanduka naranča. Prema dosadašnjem rezultatu cijeni se ukupna dobit žetve u ovoj sezoni na 80 hiljada funti šterlinga. Palestinske mandule eksportirale su se u znatnim količinama u Ameriku i Egipat. Jedna tvrtka kupila je u mjesecu martu 600 vreća. U pojedinim gradovima su uslijed velike zalihe znatno pale cijene petroleja.

Nema naknade štete za izgreda u Jafi. Sir Windham Deeds, zamjenik vrhovnog komesara, primio je jednu deputaciju Židova pod vodstvom gosp. Harry Sacher'a, koja je za vrijeme izgreda u Jafi pretrpjela veliku štetu. Deputacija zahtijevala je od palestinske vlade naknadu štete, koja iznaša više stotina hiljada funti. Sir Windham Deeds izjavio je, da financijski položaj uprave ne dopušta, da se dodje u susret zahtjevima deputacije.

Iz arapskog pokreta. Službeno glasilo arapske delegacije »Al Sabah« od 8. maja piše, da je delegacija svojom nazočnošću u Londonu nesumnjivo donijela koristi arapskoj stvari. Britsko javno mnijenje, da je sad upućeno o tome, da Palestina ne nastava nekoliko divljih plemena, nego naobraženo arapsko stanovništvo. »Ustanovili smo«, nastavlja list, da imademo među najpoznatijim ljudima Engleske mnogo prijatelja. Ali se ne može vjerovati, da bi broj i upliv naših prijatelja mogao ponukati Lloyd Georgea ili Churchilla na to, da napuste Balfourovu politiku u Palestinu«. Britski parlament bavit će se doskora pitanje s palestinskim problemom, te će saslušati u toj stvari i članove arapske delegacije kao i cionističke vođe. Delegacija po tom napose naglašuje, da će britski parlament obraditi tu stvar naravno više sa stajališta britskih interesa, nego apsolutne pravednosti. Vrlo je sumnjivo, da bi arapskoj delegaciji uspjelo dokazati, da su njihovi nazori od koristi za britsku državu.

U broju od 8. maja piše isti list pod naslovom: »Djela, ne protesti«, da bi daljnji protesti mogli naškoditi dobrome glasu arapske stvari, a nitko i ne sluša te proteste. Zatim se u članku nastavlja: »Turska je protestirala prije nas, ali se nije ni čulo; Egipat je bijesnio, ali sve uzalud. Tada puške puške u Anatoliji, a Europa je odmah čula. Egipćani, prisiljeni izazovom na djelo, prisilili su britsku vladu, da udovolje njihovim željama. Isto je i kod nas. Ni u snu ne ćemo da pomislimo na to da ćemo tužaljka i protestima postignuti naš cilj«. Članak završava sa pozivom za udruživanje.

U daljnjem jednom članku obraća se »Al Sabah« na kralja Husseina od Hedžasa sa pozivom, da sazove panarapski kongres, na kojem bi bila zastupana Palestina, Mesopotamija, Sirija, Libanon, Jemen, Hedžas i arapske kolonije u Americi.

Ovakovi glasovi iz tabora arapske delegacije pokazuju, kako se čini, da si arapska delegacija ne obećaje mnogo uspjeha provođenjem dosadašnjeg diplomatskog rada. Pokazat će se, kakovu će politiku uvesti u budućnosti mjesto dosadašnje diplomatske metode. Nadamo se, da taj poziv ne će do-

vesti do pooštrenja protivnosti ili do novih nasilja, nego da smisao leži u smjeru mirnog zajedničkog rada Židova i Arapa u Palestini.

Iz Jugoslavije

Čestitka S. C. J. Njegovom Veličanstvu. Povodom vjenčanja Njegovog Veličanstva Kralja Aleksandra I. odaslao je S. C. J. kancelariji Njegovog Veličanstva Kralja brzojavno čestitku k vjenčanju.

Dar Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina Kralju. Savez jevrejskih vjeroispovjednih općina predao je povodom vjenčanja Njegovog Veličanstva Vladaru umjetnički izrađenu srebrnu menoru kao vjenčani dar Jevreja Kraljevstva.

Svečana služba božja povodom vjenčanja Njegovog Veličanstva. Dne 8. juna u 11 sati prije podne održala se u zagrebačkoj izraelskoj sinagogi povodom vjenčanja Njegovog Veličanstva Kralja Aleksandra I. svečana služba božja, kojoj je pribivalo uz odaslanike civilnih i vojnih oblasti brojno općinstvo. Svečanost započela je sa »Ma tovu«, koji je dotjerano i čuvstveno pjevan po gosp. nadkantoru Josipu Rendiu uz pratnju kora. Iza toga je u sadržajem i formom dotjeranim govoru rabin dr. M. Margel izrazio čuvstva, koja ispunjaju Jevreje ove države na dan vjenčanja Njegovog Veličanstva. Ovaj govor pun lijepih misli, kojim je prikazana sva ljepota starojevrejske svadbene pjesme posvećene Kralju, primjenjen na današnji svečani dan, ostavio je na sve slušatelje vanredno duboki dojam, kakav se već odavno nije zapazio. Nakon pjevanja psalma »Adonaj beozho jismah meleh« po gospodinu nadkantoru i koru, izrekao je nadrabin gospodin dr. Hozea Jakobi lijepu i dirljivu molitvu za sretnu budućnost vladara i Njegovog Doma, te mile naše domovine. Pjevanjem himne završena je služba božja.

ŠEKEL AKCIJA.

Egzekutiva Cijonističke Organizacije u Londonu upravila je svim zemaljskim i zasebnim Cijonističkim Savezima slijedeći dopis:

London, 31. maja 1922.

Iz izvještaja, što smo ih od nekih saveza primili, razabiremo da ovogodišnja šekel akcija u više zemalja veoma povoljno napreduje, i da dosada prikupljeni šekel-iznosi opravdavaju nadu, da će prošlogodišnje brojke biti znatno nadmašene. Bilo bi suvišno naglašivanje, u kolikoj mjeri bi ovakav šekelski uspjeh, kad bi postao činjenicom, jačao položaj naše organizacije naprama vanjskom svijetu i to naprama onim faktorima, o kojima zavisi skorašnje riješenje mandata nad Palestinom, kao što i naprama krugovima židovstva, koji su interesovani na mandatu i na Jewish Agency, što ga mandat predviđa. Nikada prije nije bilo od toliko odlučne važnosti kao sad, da predložimo vanjskom svijetu snagu našega pokreta njegov stalni porast, njegovu stabilnost činjenicom impozantno velikog, postepeno rastućeg broja šekela.

Mi smo uvjereni, da će svi zemaljski i zasebni savezi naše nade ispuniti.

Financijski uspjeh dosadašnjeg prikupljanja šekalim nije nam još poznat, jer samo maleni broj saveza odazvao se našoj molbi da prinose šekela mjesečno obračunaju.

Niže objelodanjujemo prvi iskaz unišlih šekel-iznosa za tekuću godinu:

Zemaljski Savezi:

Njemačka Mk. 8365;
Engleska 42.5 funti;
Holandija 250 funti;
Kanada 1266 dolara;
Litva (Kovno) 25.000 njem. mar.;
Austrija 507.000 austr. K.

Zasebni Savez Hitahdut:

Zemaljska grupa Litva (Kovno) 16.000 njem. maraka.

Grupe:

Maroko (Fez) 875 franaka;
Singapore 36.62 funti.

Zahvaljujuć savezima, koji su svoju dužnost ispunili, upravljamo svim zemaljskim i zasebnim savezima poziv, da sve kod njih uniše šekel-iznose neodložno predoznače nama po Židovskoj kolonijalnoj banci i to sve do konca maja uniše iznose odmah, a one, koji će tijekom mjeseca juna unići, do 30. juna i eventualni ostatni iznos na taj način, da ne dodje kasnije do 15. jula u ruke Egzekutivi. Mi Vas umoljavamo, da se strogo držite ovih rokova. ¹⁾

Zaključni termin za predaju ovogodišnjih šekel-iznosa Egzekutivi je 15. juli, i samo oni šekelski iznosi, koji će toga dana biti predoznačeni Egzekutivi, uvažiti će se kod proračunavanja broja zastupnika pojedinih zemaljskih i zasebnih saveza za godišnju cionističku konferenciju.

Za svaki je savez od velikog značevanovanja, da se ovaj zaključni termin točno održi, i u tu svrhu pozivamo svaki zemaljski i zasebni savez, da sve udesi tako:

1. da se mjesec juni još iskoristi za intenzivnu šekelsku propagandu;

2. da prodaja šekalim unutar saveza bude najkasnije do konca juna zaključena;

3. da svi šekel-iznosi budu Egzekutivi predoznačeni i to tako, da joj stignu najkasnije do 15. jula. Do onoga termina ima se povrh toga Egzekutivi priposlati detaljirani obračun, čiju ispravnost ima povjerenik za šekel-akciju potvrditi.

Egzekutiva Cijonističke organizacije, Organizacioni Departement:

Lichtheim v. r.

Iskaz uplaćenih šekalim i priloga za zemaljsku cionističku organizaciju.

(Nastavak).

Brod n/S. K 5410.—
Jajce 12 šekela 480.—, prinos 960 K 1440.—
Sarajevo ²⁾ specifikacija slijedi K 26632.—
Sarajevo specifikacija slijedi . K 13638.—
Sarajevo specifikacija slijedi . K 21174.—
Zagreb specifikacija slijedi . K 1200.—
Zagreb specifikacija slijedi . K 2940.—
Zenica 40 šekal. 1600, prinos 1780 K 3380.—

MJESNIM ORGANIZACIJAMA.

Pozivaju se ovime ponovno sve mjesne organizacije, da bezodvlačno povrate blo-

¹⁾ Savez cionista Jugoslavije saopštava mjesečno Egzekutivi u London unišle iznose za prodane šekalim, ali unišli novac uslijed postojećih naredaba o prometu s inostranim valutama ne može doznačivati u London, već ih polaže u banci za račun Cijonističke organizacije, te će ih, kad to bude moguće, doznačiti u London.

²⁾ U broju 25./25. pod rubrikom Sarajevo iskazana svoća od 32480.— K služi lih za potrebe zemaljske organizacije.

kove (šekalim i potvrde) od prošle godine (5681).

U koliko ne uslijedi u najkraćem roku povrat tih blokova, morat ćemo dobiti mjesne organizacije imenično pozvati, da povrate primljene šekel-blokove.

LJUDEVIT KERPNER

Na prvi dan šavuola preminuo je Ljudevit Kerpner, član Saveznog Odbora S. C. J. nakon duge i teške bolesti, te je u nedjelju dne 4. o. mj. sahranjen na židovskom groblju u Daruvaru.

I ako smo svi znali, da je Ljudevit Kerpner na smrt bolestan i da mu nema lijeka, ipak nas je vijest o njegovoj smrti iznenadila i duboko potresla. S Ljudevitom Kerpnerom izgubili smo jednu od najagilnijih i najboljih naših radnih sila. Pun energije, znao je odlučno istupati i neumorno ustrajati u radu, dok nije postigao cilj. Bio je jedan od prvih, koji su odmah nakon prevrata tražili vezu s našim Savezom, u uvjerenju, da će samo složnim silama uspjeti teški i naporni rad osvješćivanja vojvođanskih Židova. Za taj cilj doprinio je sve, što je mogao, vremena, truda i velike materijalne žrtve. Njegovoj inicijativi i spoznaji, da se treba za vremena pobrinuti, imademo da zahvalimo, da u Velikom Bečkereku imademo jevrejsku državnu školu, za sad jedinu u cijeloj Jugoslaviji. Na svakom polju rada susrećemo Ljudevita Kerpnera i svagdje je zdušno i svim srcem pripranjao uz rad bilo to na sjednicama Saveznog Odbora ili vojvođanskog distrikta, na političkim sastancima ili u židovskom nacionalnom društvu u Velikom Bečkereku, radilo se o Keren Hajesodu ili Narodnom Fondu.

Neumornom pregaocu za obnovu židovstva sačuvati ćemo svjetlu uspomenu. Zihrono livroha!

40 SEMESTARA »BAR-GIORA«.

Društvo Židova akademičara iz Jugoslavije »Bar-Giora« u Beču navršuje ove godine 40. semestar svoga opstanka i rada u cilju nacionalnog preporoda jugoslavenskog židovstva. Iz redova članova ovoga društva proizašli su najvredniji, najagilniji i najustrajniji radnici na svim područjima židovskog nacionalnog i kulturnog rada u nas. Oni su bili pioniri, prokrčitelji puta cionističkoj ideji u našu zemlju, oni se — ne mareći za teškoće, koje su im se suprotstavile — mladenačkim poletom, neslomivom snagom njihove duboke spoznaje, da je jedini put, koji može da židovstvo izvede iz duševnog ropstva u čistinu zbiljske slobode, cionizam, presadili u našu zemlju sjeme mlado-židovskog pokreta, brižno i neumorno gajeći nježnu biljku, niklu iz toga sjemena, dok nije uhvativši čvrsti i duboki korijen izrasla u snažno stablo, — današnju našu zemaljsku

cionističku organizaciju — čije grane danas dosižu sva mješta naše kraljevine, u kojima žive Židovi.

I danas još stoji oveci broj njih uz druge vjerne ispovjednike cionizma u prvim redovima rada i prezanja oko ostvarivanja cionističkih ciljeva noseći visoko čisti slijeg cionističkog pokreta.

Donosimo historiju »Bar-Giore« u kratkim crtlama prema društvenom izvještaju povodom navršenja 20. semestra i historijskom pregledu, koji će povodom navršenog 40. semestra biti objelodanjen u omladinskom glasilu »Gideon«.

»Bar-Giora« osnovan je pod konac drugog školskog semestra 1902. godine nastojanjem Herzlovom idejom zadojenih studenata u Beču pok. Johanana Thaua i Davida Fuhrmanna. U gostoljubivim prostorijama društva »Bar Kochba« u Beču konstituisano je društvo, čiji su članovi, vrativši se svojim kućama na praznikovanje predanim zanosom počeli među omladinom propagandističkim radom za cionističku ideju. U jeseni 1902. godine prikupio se u »Bar-Giori« oveci broj studenata, koji su prvi put došli u Beč. S njima su osnivači društva pohađali mnoge cionističke zborove, priredjivali im u društvenim prostorijama predavanja u kojima su ih upoznavali sa cionističkom idejom. Ti najmladji doskora su postali najagilniji i najrevniji članovi društva. Brojčana i unutarnja snaga društva porasla je tako, te se odvažilo da stupi svojim radom na područje, na koje je društvo od svog postanka upravilo svoje poglede. Krvavi događaji u Rusiji, naročito pogrom u Kišenjevu potakli su društvo, da se obrati proglasom u stotinama primjeraka na židovsko građanstvo Hrvatske, Bosne-Hercegovine i Srbije. Uspjeh je bio velik. Uskoro slijedio je drugi nastup sa prijevodom Nordauove brošure »Cionizam« i prvim društvenim izvještajem, koji je naišao na toliko odobrenje, da je zaključeno i daljnje izdavanje društvenih izvještaja. Spoznajući od kolike je važnosti, da za ciljeve svoga rada predobije židovsku omladinu, upravilo je društvo židovskoj srednjoškolskoj omladini proglas, da obrati njezin pogled cionističkom pokretu. I tu se pokazao lijepi uspjeh: sva je gotovo židovska omladina prigrlila cionističku ideju i ostala joj vjerna. Ustrajnim radom proširilo je društvo sve to više krug svoga djelovanja, inicijativom druga Maksa Lederera počelo se pripravnim radom za izdavanje jednog židovskog lista za tada »jugoslavenske zemlje a.-u. monarkije« i Srbiju. Isti je osnovao u Vinkovcima prvo židovsko građansko društvo u Hrvatskoj i Slavoniji. Slijedi održanje prvog cionističkog kongresa u Osijeku, koji je urodio upravo neočekivanim uspjehom. Ovim kongresom zahvatio je cionizam u jugoslavenskim zemljama

čvrsti korijen, što ima u velike da zahvali radu »Bar-Giore«.

Daljnji rad društva do svjetskog rata bio je posvećen izgradnji postignutih uspjeha, te postavljanju prvih temelja organizovanju cionista na području njegova djelovanja. Nastojanjem njegovih članova uz saradnju građana istomišljenika, osnovana su u mnogim mjestima cionistička društva, čitaonice i biblioteke! Unutar društva išlo se za odgojem članova u židovskom duhu, njihovim upoznavanjem sa židovskom prošlosti, kulturom, literaturom i pitanjima cionističkog pokreta. 1906. godine održan je u Osijeku drugi cionistički kongres Židova akademičara i abiturijenata iz jugoslavenskih zemalja, koji je još dublji dojam ostavio u našem židovstvu no prvi kongres. Iza kongresa udaren je pravi temelj cionističkoj organizaciji u našoj zemlji osnutkom društva »Theodor Herzl« u Osijeku. Sve predradnje za drugi kongres i odgojni rad unutar društva proizašli su inicijativom odličnog seniora društva i najrevnijeg pobornika cionizma u jugosl. zemljama, osnivača »Židovske Smotre« Aleksandra Lichta.

Iza ove sjajne epohe društvenog rada nastaje mali zastoj, dok se 1908. godine članovi opet ne prenuše, te prirediše treći kongres, koji je održan u Zemunu, a od osobite je važnosti, što je na tom kongresu udaren prvi temelj suradnje sa braćom sefardskim Židovima i uspostavljen kontakt sa Židovima u Beogradu. 1910. godine je zajedničkim radom »Bar-Giore«, »Esperanze« i »Judeje« pripravljen četvrti kongres u Sarajevu, jedan od najuspjelijih. Tada je inicijativom druga Davida Albale osnovano u Sarajevu židovsko djevojačko društvo »Morija«. 1913. godine obrazovan je pod utjecajem XI. cionističkog kongresa u Beču, prvi hebrejski tečaj za članove »Bar-Giore«. Usred najintenzivnijeg društvenog rada buknuo je svjetski rat, uslijed kojega je prirodno društveni rad zastao. Tek 1918. godine se »Bar-Giora« opet reaktivise i nastavlja radom. Porodne prilike, koje su židovske studente u Beču dovele u težak položaj, antisemitski, odnosno asemitski kurs na visokim školama koji je ugrozio opstanak židovskih studenata na bečkim visokim učilištima, dao je »Bar-Giori« povoda višekratnim intervencijama, u zajednici sa drugim židovskim korporacijama, radalje je imao da obavlja golemi humanitarno-socijalni rad u prilog oskudnih židovskih studenata iz Jugoslavije osnovavši židovsku dječku menzu u Beču. Najodličniji rad, koji karakteriše ovu epohu, je živahna saradnja u omladinskom pokretu, imajući osobito velikog udjela na pripremi i aktivnom učešću na omladinskim sletovima, kojima je dao smjer rada, što ga danas provadja židovska omladina u nas.

Makabijeva pjevačka sekcija je povodom Šavuot blagdana pod ravnanjem svoga zborovodje g. prof. Žige Hirschlera pjevala u zagrebačkoj sinagogi i to na obe večeri »Adon olam«, a na drugi dan šavuola za markira »Šiviti«. Pjevačka sekcija nastupila s 32 pjevača, te je svojim vrlo egzaktnim i dinamički suptilnim niansiranjem pjevanih psalama uznesla srca pobožnika, te dala cijeloj službi božjoj osobito svečan značaj. Skladnom pratnjom kora došlo je i inače poznato lijepo pjevanje g. nadkantora Rendia do osobitog izražaja. Nadamo se, da će u buduće pjevačka sekcija Makabija, koja je već ovim svojim prvim nastupom zadobila simpatije zagrebačke židovske publike, kod svih svečanih zgoda, a naročito za visokih

Savez Cionista Jugoslavije javlja ovime svim sumišljenicima tužnu vijest, da je gospodin

LJUDEVIT KERPNER

član Saveznog Odbora S. C. J., predsjednik židovskog nacionalnog društva u Velikom Bečkereku, te član Upravnog odbora Saveza jevrejskih vjeroispovjednih općina itd.

dne 2. juna o. g. nakon duge i teške bolesti umro.

Njime gubimo uzoritog i milog druga, neumornog radnika, koji je sve svoje sile stavio u službu ideje preporoda svoga naroda.

ZIHRONO LETOVA!

Za Savezni Odbor Saveza Cionista Jugoslavije:

Rikard Herzer v. r.
tajnik.

Dr. Hugo Spitzer v. r.
predsjednik.

blagdana uzveličati svojim pjevanjem službu božju.

»Makabi« židovsko gombalačko i sportsko društvo, Zagreb, javlja svojim članovima te nečlanovima, da je od 1. juna otvorena društvena kabina. U islu imaju pristup samo ona gospoda i gospođe, koja se iskazuju iskaznicom za savsku kabinu. Ista se može podići svaki dan od 8 do 9 i od 12 do 1 u Bregovitoj ulici broj 5, II. kat kod g. Lichta. Redoviti članovi plaćaju mjesečno 20

dinara. Pomladak plaća 10 dinara mjesečno. Nečlanovi plaćaju mjesečno 50 dinara.

Umoljava se iskaznice svagda sobom ponijeti, da se ne služi kome, da mu se ulaz ne dozvoljava. Tajništvo.

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorb
Dragutin Ullmann, Zagreb
 Ilica 36 Ilica 36

VELETRGOVINA
HERMANN SCHLEI
 ZAGREB, POD ZIDOM 4

VELIKI IZBOR VEZOVA, ČIPAKA, VRPČA I DRUGE POMODNE KRATKE ROBE I T. D. --- CIJENE UMJERENE

Prva hrvatska veletrgovina željeza i željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
 Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. **Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.**

DESTILERIJA D. D.

prva jugoslavenska tvornica esencija za rum i likere, eteričkih ulja i etera
 Boškovičeva ulica broj 7 **ZAGREB** Poštanski pretinac 143

Zastupana na „Zagrebačkom Zboru“ u Industrijskoj palači mjesto broj 79. Traže se zastupstva i putnici. Ponude molimo slati na gore označenu adresu

»**LYO**«

1. Jugoslavenska tvornica kosmetičkih preparata

Vlaška ulica 125 -- ZAGREB -- Telefon 19--22

Schampooon tekući

Boy-Rum

Nudja svoje najnovije kosmetičke preparate: Schampooon u omotima, Schampooon tekući. Puder u 4 boje. Puder specijal. Puder na kilogram. Puder u kamenu. Pasta za zube. Parfumi. Eau de Cologne Russe. Eau de Boulean (Birkenwasser). Eau de Quinine. Bay-Rum. Crema za lice. Stipsa za brijače. Sapun za brijače. Prašak za bjele cipele. Rouge tekući. Rouge čvrsti. Sol za kupke. Baby powder. Prašak proti znojenju. Brilliantine tekući. Brilliantine u teglama. Brillantine u tubama. Pomada za usne. Črnilo za obrve. Manikurete Huile de Noisette. Huile de Bardanc. Vinaigre de Toilette. Coniferersprit. Letion de Lilas. Spužve od gume.

Preporučamo naše parfume u najnovijim mirisama i u elegantnim brušenim bocama, koji su ravni francuskim parfumima.

Eau de Cologne Ruski

Eau de Quinine

Proizvodi označeni sa zvijezdom, dobije se u pol litre bocama. Tražite naš najnoviji cijenik, dobijete ga hadava.

Roba se razaslije poućem

PRISPIO **AIDA** PAMUK

»**AIDA**«

za dobiti kod veletrgovine kratke, pamučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45

Telefon 2-56

Brzoj. naslov: Švadruk

VELETRGOVINA

L. SCHLEI Zagreb

2 Preradović

Preradović 2

VELIKI IZBOR VEZIVA, ČIPAKA, VRPČA I DRUGE POMODNE ROBE

Asbestni škriļjevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožde, traverze

i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

„**GRADIVO**“ trgovačko društvo za promet građevnim i tehničkim materijalom

ZAGREB Bogovičeva ulica br. 3
 Telefon 5-55 Brzovavi „Gradivo“

Na veliko!

Na malo!

Limuni

uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. Dragoner

ZAGREB - NIKOLIĆEVA ULICA 4.

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR BRZOJAVI.

Veletrgovina pisaćeg, risaćeg, novinskog, te omoćnog papira

Vlastiti proizvod bilježnica, noćesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište kuverata, te pisaćeg i risaćeg pribora

Instalacioni zavod
MILAN FREIBERGER

ZAGREB

Bakačeva ulica 5.

Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr. pogona (centrala), Dynamo strojeva, elektromotora, elektr. rasvjete, kućnih telefona. Preuzima sve popravke iste struke.

1700

Srpsko-Jevrejska Crkvena Opština Eskenaskog Obreda u Beogradu potrebuje

šamesa

koji ujedno ima i spremu

klača (koljica)

Kandidati moraju vladati srpsko-hrvatskim jezikom. Ponude sa dokumentima treba slati na adresu **Dra. Fridriha Popsa**, advokata, Beograd, Knez Mihajlov venac 13.

K „GURMANU“

Čast mi je poštovano općinstvo obavijestiti, da sam na Trgu I. br. 2 otvorio

Restauraciju

כ ש ר

Prvorazredna kuhinja, najbolja vina. Otvoreno od 5 s. jutrom do 1 s. noći

ŠTOFOVA

Telegram: Štofova

na veliko

Telefon: 26-56

Adler i Büchler

ZAGREB

Preradovičeva ulica broj 2.

Tužnim srcem javljamo svim rođacima, prijateljima i znancima, da nam je premili suprug odnosno brat, šogor, stric gosp.

LJUDEVIT KERPNER

glavni ravnatelj tigelske parne pilane i mlina na valjke u Tigelu, predsjednik trg. prometnog društva u Vel. Bečkereku, predsjednik židovskog narodnog društva u Vel. Bečkereku itd.

nakon duge i teške bolesti dne 2. lipnja u 4 sata u jutro u 46. godini svoga djelotvornoga života blago u Gospodinu preminuo.

Tijelo milog nam pokojnika sahranjeno je u nedjelju, dne 4. lipnja, u 4 sata poslije podne na daruvarskom židovskom groblju.

Elvira Kerpner, rođj. Rochlitz, supruga
i sva ostala tugujuća rodbina.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posuđivanje nepremovnih pojava

Uredjaji i sve potrepštine za tvornice, mlinove, pilane i t. d.

Pumpe

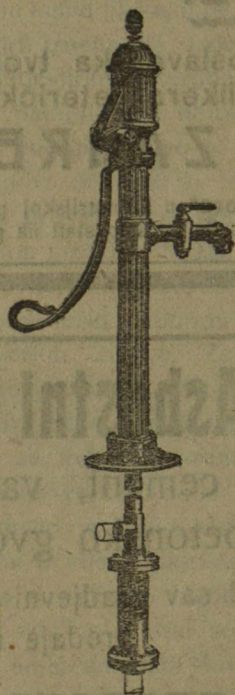
cijevi za vodu, vino i paru
Motori, vršalice

Mlinsko KAMENJE

„Šarošpačko“, Gumove cijevi, brtvila, remenje za strojeve, ulja i mast za strojeve, vatrogasne štrcaljke i cijevi, armatura za paru i vodu, vinogradarske potrepštine te sve

Tehničke predmete

za svaku potrebu dobavlja sa skladišta najpovoljnije

Ignac Deutsch i brat, Zagreb

Marovska ul. 20 Telefon III. br. 26-41

CARINSKA I TRANSPORT. POSLOVNICA MILAN WEISS - ZAGREB

SUTERAIN - GJORGJIĆEVA ULICA 9 - SUTERAIN
TELEFON INTERURBAN 4-93

VRŠI SVE VRSTE CARINJENJA UVOZNO, IZVOZNO I PREVOZNO - DAJE STRUČNO OBAVEŠTENJE O STOPI CARINE - PRIMA ZASTUPSTVO KOD NADLEŽNIH VLASTI U CARINSKIM SPOROVIMA

Braća Walder i drug

Jelačićev trg 23, dvorište

ZAGREB

Jelačićev trg 23, dvorište

Na veliko!

Na veliko!

Muške, ženske i dječje čarape, razni pamuci za pletenje čarapa, školski pamuk, žniranci, iglena roba itd. CTL artikli i konac marka Mieder 10/100. — Vanjske narudžbe izvršuju se točno i savjesno.

Brzojavi: BEWA, Zagreb

Cijoniste, Židovi!

Derujte za Jaar Jugoslavia!

KROJAČKA DVORANA

za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADBA BRZA

Preporučuje se P. N. gospodi za izradbu najmodernijih odjela. Veliki izbor najfinijih engleskih Šlofova

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR. 8

BUKOVO DRVO

I. VRSTI

za gorivo, na vagone, hvatove rezana i cijepana
Promptna dobava, uz povoljne cijene

Šandor Weiller

Trnjanska c. 40 Zagreb Telefon 24--69

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG ZAGREB AKADEMSKI TRG 8

TELEFON BROJ 13—31.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu